

- nia instytutu mistsevoho opodatkuвання" [Organizational and Economic Foundations for the Development of Territorial Communities in the Context of Strengthening the Local Tax Institute]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 47-2 (2019): 16-20. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.47-37>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Pelekhatyi, A. O., and Patytska, Kh. O. "Stratehichni priorityty biudzhethnoi polityky rozvytku terytorii Ukrainy v umovakh realizatsii stratehii rehionalnoho rozvytku" [Strategic Priorities of the Budget Policy on Ukraine's Territorial Development in the Context of Implementing the Regional Development Strategy]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2021): 86-94. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-86-94>
- Radelytskyi, Yu. O., and Kvasnii, O. R. "Osnovy formuvannya podatkovoho potentsialu mistsevykh biudzhethiv u konteksti detsentralizatsiinykh protsesiv" [Basis of Formation of Tax Potential of Local Budgets in the Context of Decentralization Processes]. *Ekonomichniy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, iss. 6 (2018): 252-258. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2018_6_50
- Sarsby, A. "A Useful Guide to SWOT Analysis". *Pansophix Online*, 2012. <https://www.cii.co.uk/media/6158020/a-useful-guide-to-swot-analysis.pdf>
- Shvabii, K. "Priorityty podatkovoi polityky derzhavy v Ukraini" [The Priorities of State Tax Policy in Ukraine]. *Svit finansiv*, no. 1 (2021): 149-162. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2021.01.149>
- Tropina, V. B., and Klymenko, A. M. "Podatky u formuvanni finansovoho resursu terytorialnykh hromad: Ukraina ta Yes" [Taxes in the Formation of Financial Resources Territorial Communities: Ukraine and the EU]. *Ekonomichniy visnyk universytetu*, no. 49 (2021): 181-188. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-181-188>
- Zharikov, A. Yu. "Biudzhethno-podatkova polityka yak instrument sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy" [Fiscal Policy as an Instrument of Socio-Economic Development of the Country]. *Efektyvna ekonomika*, no. 12 (2021). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.203>

УДК 336.22

JEL: H71

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-210-220>

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ В ДОХОДАХ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

©2024 СЛАВКОВА А. А.

УДК 336.22

JEL: H71

Славкова А. А. Податкові надходження в доходах місцевих бюджетів України та їх фінансовий потенціал

Метою статті є аналіз динаміки податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за період з 2018 по 2023 рр. і вивчення їх структури та частки в загальних доходах місцевих бюджетів, зведеного бюджету та ВВП країни для виявлення їх фінансового потенціалу та факторів впливу. Аналізуючи динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів з 2018 по 2023 рр., варто зазначити загальне зростання цих надходжень протягом цього періоду. Проте війна, що розпочалася у 2022 році, та інші зовнішні фактори суттєво вплинули на цю динаміку, призводячи до коливань. У статті досліджується не лише загальна динаміка податкових надходжень, але й їх структура, розподіл за основними складовими та їх відношення до загальних доходів місцевих і зведеного бюджетів, а також у відсотковому співвідношенні з ВВП. Частка податкових надходжень у загальних доходах місцевих бюджетів в Україні зазнавала значних змін, зростаючи під час пандемії COVID-19 та війни у 2022 р., але трохи зменшившись у 2023 р. Частка цих надходжень у загальних доходах зведеного бюджету також зменшувалась у 2022 і 2023 рр., що свідчить про вплив економічної нестабільності та війни. Частка податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП зросла у 2022 та 2023 рр., відображаючи посилену роль місцевих податків у фінансуванні та адаптації до нових економічних умов. Розглянуто також динаміку та структуру місцевих податків і зборів, а також їх внесок у податкові надходження місцевих бюджетів. Аналіз динаміки місцевих податків і зборів показує стабільне зростання у 2019–2020 рр., але різке зниження у 2022 р. через військові дії. Проте у 2023 р. спостерігається позитивний тренд зі зростанням, що свідчить про стабілізацію та відновлення економіки. Структура місцевих податків і зборів піддається змінам, зокрема спостерігається зростання частки єдиного податку, що свідчить про стратегічне переосмислення системи оподаткування для спрощення та підвищення ефективності збору податків. Збільшення частки місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів свідчить про їхню значущість у фінансовому забезпеченні місцевих органів влади та їхню економічну самодостатність і стабільність. Загалом проведений аналіз надає можливість зрозуміти економічну ситуацію в регіонах України та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансові процеси в Україні. Отримані результати можуть бути корисними для урядових органів, економістів і дослідників, які цікавляться фінансовою стійкістю та економічним розвитком регіонів України.

Ключові слова: місцеві бюджети, зведений бюджет, податкові надходження, місцеві податки та збори, фінансовий потенціал.

Рис.: 6. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 13.

Славкова Алла Аркадіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів імені В. М. Федосова, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: slavkova.a@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58248883000>

Slavkova A. A. Tax Revenues in the Total Revenues of Local Budgets of Ukraine and Their Fiscal Potential

The aim of the article is to analyze the dynamics of tax revenues of local budgets in Ukraine for the period from 2018 to 2023 and to study their structure and share in the total revenues of local budgets, the consolidated budget and the country's GDP to identify their fiscal potential and influencing factors. Analyzing the dynamics of tax revenues of local budgets from 2018 to 2023, it is worth noting the overall growth of these revenues during the mentioned period. However, the ongoing war that began in 2022 and other external factors have significantly affected this dynamic, leading to fluctuations. The article examines not only the general dynamics of tax revenues, but also their structure, distribution by main components and their relation to the total revenues of local and consolidated budgets, as well as a percentage of GDP. The share of tax revenues in total local budget revenues in Ukraine has undergone significant changes, increasing during the COVID-19 pandemic and the war in 2022, but slightly decreasing in 2023. The share of these revenues in total consolidated budget revenues also decreased in 2022 and 2023, indicating the impact of economic instability and war. The share of local tax revenues in GDP increased in 2022 and 2023, reflecting the increased role of local taxes in financing and adapting to new economic conditions. The dynamics and structure of local taxes and fees, as well as their contribution to the tax revenues of local budgets, are also considered. Analysis of the dynamics of local taxes and fees shows a steady growth in 2019–2020, but a sharp decline in 2022 due to hostilities. However, in 2023, there is a positive trend along with growth, which indicates the stabilization and recovery of the economy. The structure of local taxes and fees is undergoing changes, in particular, there is an increase in the share of the single tax, which indicates a strategic rethinking of the taxation system to simplify and increase the efficiency of tax collection. The increase in the share of local taxes and fees in the tax revenues of local budgets testifies to their importance in the financial support of local authorities and their economic self-sufficiency and stability. In general, the analysis provides an opportunity to understand the economic situation in the regions of Ukraine and the impact of external and internal factors on financial processes in Ukraine. The results obtained can be useful for government agencies, economists and researchers interested in the financial stability and economic development of the regions of Ukraine.

Keywords: local budgets, consolidated budget, tax revenues, local taxes and fees, fiscal potential.

Fig.: 6. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 13.

Slavkova Alla A. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance named after V. M. Fedosov, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteiskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: slavkova.a@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58248883000>

Упровадження реформи децентралізації в нашій державі вимагає не лише змін у системі адміністративно-територіального устрою, але й переосмислення всіх відносин між бюджетами. Однією з головних цілей нової бюджетної системи України є зміцнення автономії місцевих бюджетів і створення ефективної системи державного управління, спрямованої на результат. Успішна діяльність територіальних громад напряму залежить від обсягу фінансування місцевого бюджету, що визначає можливість реалізації проєктів у таких сферах, як освіта, соціальний і культурний розвиток, інфраструктура, охорона здоров'я та інші. Податкові надходження місцевих бюджетів є найбільш важливим джерелом доходів, відіграючи ключову роль у структурі фінансових надходжень і стаючи ефективним інструментом управління та розвитку як на місцевому, так і на загальнодержавному рівні.

Водночас важливо враховувати, що впровадження реформ децентралізації зазнає значних викликів в умовах воєнного стану, коли змінюються засади функціонування бюджетної системи та міжбюджетних відносин. Воєнний стан значно впливає на обсяги та структуру податкових надходжень, що потребує додаткових заходів для забезпечення фінансової стабільності місцевих бюджетів.

Сучасні дослідники зосереджуються на різних аспектах податкових надходжень та їхнього впливу на фінансову стійкість місцевих бюджетів в Україні. Кузьменко О. В. та Чорна В. Г. досліджу-

ють особливості сплати місцевих податків підприємствами під час воєнного стану, удосконалюючи розуміння юридичного режиму [1]. Сабадаш Н. О. аналізує законодавство, що регулює податкові повноваження органів місцевого самоврядування, та висвітлює практичний виконавчий процес цих норм [2]. Саєнко О. Р. і Конєва А. В. розглядають структуру та динаміку податкових надходжень до місцевих органів самоврядування, спрямовуючи увагу на можливості збільшення фінансового забезпечення територіальних громад через податкові механізми [3]. Дуб А. Р. і Мединська Т. В. досліджують вплив податкової політики на формування доходів місцевих бюджетів в умовах війни, щоб визначити можливості їхнього вдосконалення в короткостроковому періоді [4]. Дідур С. В., Глухова В. І. та Водолазська О. І. використовують метод кореляційно-регресійного аналізу для обґрунтування напрямків оптимізації формування податкових доходів місцевих бюджетів [5]. Сторонянська І. З. і Бенювська Л. Я. оцінюють вплив економічних тенденцій у зв'язку з коронакризою на формування податкових доходів місцевих бюджетів та розвиток регіональної економіки [6]. Вінницька О. А., Корнієнко Т. О. та Чвертко Л. А. досліджують особливості місцевого оподаткування в Україні та обґрунтовують потенційний розвиток місцевих податків і зборів [7]. Петик Л. О., Бундз Н. Б. і Кравчук А. С. спрямовують свої дослідження на визначення ролі місцевих податків і зборів у фі-

нансуванні місцевих бюджетів, а також виявлення проблемних аспектів їх функціонування [8]. Сукач О. М., Сарана Л. А. та Гордієнко Л. А. аналізують ефективність заходів децентралізації в контексті формування та виконання місцевих бюджетів з метою зміцнення дохідної бази громад [9]. Бачо Р. Й., Потоки Г. Ф. та Иллар Е. Й. спрямовують свої дослідження на оцінку податкоспроможності місцевих бюджетів за умов децентралізації, а також на аналіз податкового забезпечення конкретного міста в Закарпатській області [10]. Бойко В. П. досліджує можливості суспільної децентралізації місцевих податків в Україні з метою залучення громадян до процесу розподілу податкових надходжень держави [11]. Аналіз останніх досліджень і публікацій підтверджує актуальність теми податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні.

Невирішеною залишається потреба у проведенні комплексного аналізу динаміки податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні. Також не вивчена їх структура та частка в загальних доходах місцевих бюджетів, зведеного бюджету та ВВП країни з метою виявлення фіскального потенціалу та факторів, що впливають на них. Цей комплексний аналіз може розкрити тенденції та закономірності у формуванні податкових надходжень, визначити їх фіскальний потенціал і допомогти у розробці ефективних стратегій фінансового управління на місцевому рівні. Таке дослідження може стати важливим інструментом для вдосконалення податкової політики та забезпечення сталого фінансового розвитку регіонів України.

Метою статті є аналіз динаміки податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за період з 2018 по 2023 рр. і вивчення їх структури та частки в загальних доходах місцевих бюджетів, зведеного бюджету та ВВП країни для виявлення їх фіскального потенціалу та факторів впливу.

Методика дослідження податкових надходжень місцевих бюджетів включає аналіз ряду показників, зокрема, загальну суму податкових надходжень, їх структуру за основними складовими, а також відсоткове співвідношення до інших фінансових показників, таких як загальні доходи місцевих бюджетів, зведеного бюджету та ВВП країни. Для проведення аналізу використовується часовий ряд даних за період з 2018 по 2023 рр., який дозволяє виявити тенденції та зміни в динаміці податкових надходжень. Дослідження також передбачає порівняльний аналіз між різними роками та вивчення впливу зовнішніх факторів, таких як економічні кризи, пандемія COVID-19 та військові конфлікти, на обсяг та структуру податкових надходжень. Після зібрання та обробки даних

проводиться аналіз результатів і формулювання висновків щодо тенденцій у розвитку місцевих податків і зборів протягом визначеного періоду.

Фіскальний потенціал податкових надходжень місцевих бюджетів відображається в їхній здатності генерувати доходи, що впливає на фінансову стійкість і можливості розвитку місцевих громад. Ефективне використання цього потенціалу є важливим для забезпечення фінансової стійкості та реалізації програм розвитку на рівні місцевих територій.

Динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів наведено в *табл. 1*.

У 2019 р. спостерігався помітний приріст податкових надходжень місцевих бюджетів порівняно з попереднім роком – на 16,35%, що є наслідком удосконалень у системі збору податків і зростання економічної активності. Проте важливо зазначити, що у 2020 р. темпи зростання знизилися до 5,55%, що спричинено економічними та соціальними наслідками пандемії COVID-19. У 2021 р. спостерігається різке зростання податкових надходжень – на 21,41%, що свідчить про відновлення економічної активності після карантинних обмежень і збільшення обсягів виробництва та споживання. Проте у 2022 р., за умов початку військового конфлікту, темпи зростання податкових надходжень знизилися до 13,48%, що пов'язано із загальним погіршенням економічної ситуації та зменшенням бізнес-активності в умовах нестабільності. У 2023 р., незважаючи на військові дії, спостерігається подальше зростання податкових надходжень, але повільніше – на 10,44%, що свідчить про певне пристосування бізнес-середовища до умов війни та підвищення оптимізму щодо перспектив виходу з конфлікту.

Динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів у розрізі основних складових наведено в *табл. 2*.

Податкові надходження від податків на доходи, прибуток, збільшення ринкової вартості значно зросли протягом аналізованого періоду – на 106,74% у 2023 р. порівняно з 2018 р., що є наслідком підвищення рівня зайнятості та загального поліпшення фінансової ситуації в населення. Внутрішні податки на товари та послуги, а також місцеві податки та збори теж показали певне зростання протягом аналізованого періоду – на 62,35% і 63,88% відповідно у 2023 р. порівняно з 2018 р. Однак варто зазначити, що зростання внутрішніх податків на товари та послуги зумовлено, передусім, стрімким зростанням рівня інфляції в Україні.

Структуру податкових надходжень місцевих бюджетів у розрізі основних складових наведено на *рис. 1*. Загалом спостерігається зростання

Динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів в Україні за 2018–2023 рр.

Рік	Податкові надходження місцевих бюджетів, млн грн	Ланцюговий приріст		Базисний приріст	
		Абсолютний, млн грн	Відносний, %	Абсолютний, млн грн	Відносний, %
2018	232533	–	–	–	–
2019	270546	38013	16,35	38013	16,35
2020	285572	15026	5,55	53039	22,81
2021	346713	61141	21,41	114180	49,10
2022	393461	46748	13,48	160928	69,21
2023	434541	41080	10,44	202008	86,87

Джерело: систематизовано автором на основі [12].

Таблиця 2

Динаміка податкових надходжень місцевих бюджетів у розрізі основних складових в Україні за 2018–2023 рр.

Рік	Податки на доходи, прибуток, збільшення ринкової вартості, млн грн	Внутрішні податки на товари та послуги, млн грн	Місцеві податки та збори, млн грн	Інші податки та збори, млн грн	Податкові надходження місцевих бюджетів, млн грн
2018	147459	13797	61026	10251	232533
2019	175735	13719	73575	7517	270546
2020	187603	15554	75686	6729	285572
2021	228323	17849	89897	10644	346713
2022	285757	13082	84305	10317	393461
2023	304852	22399	100009	7281	434541
Приріст 2023/2018, %	106,74	62,35	63,88	-28,97	86,87

Джерело: систематизовано автором на основі [12].

частки податків на доходи, прибуток і збільшення ринкової вартості протягом розглянутого періоду – з 63,41% у 2018 р. до 70,15% у 2023 р., що є наслідком розвитку бізнесу та зростання доходів населення. Також варто зазначити зниження частки внутрішніх податків на товари та послуги з 5,93% у 2018 р. до 3,32% у 2022 р., що є наслідком зміни споживчих тенденцій в економіці. Зміни в структурі податкових надходжень місцевих бюджетів відображають реакцію економіки на зовнішні впливи та внутрішні реформи, включно з реакцією на воєнний конфлікт.

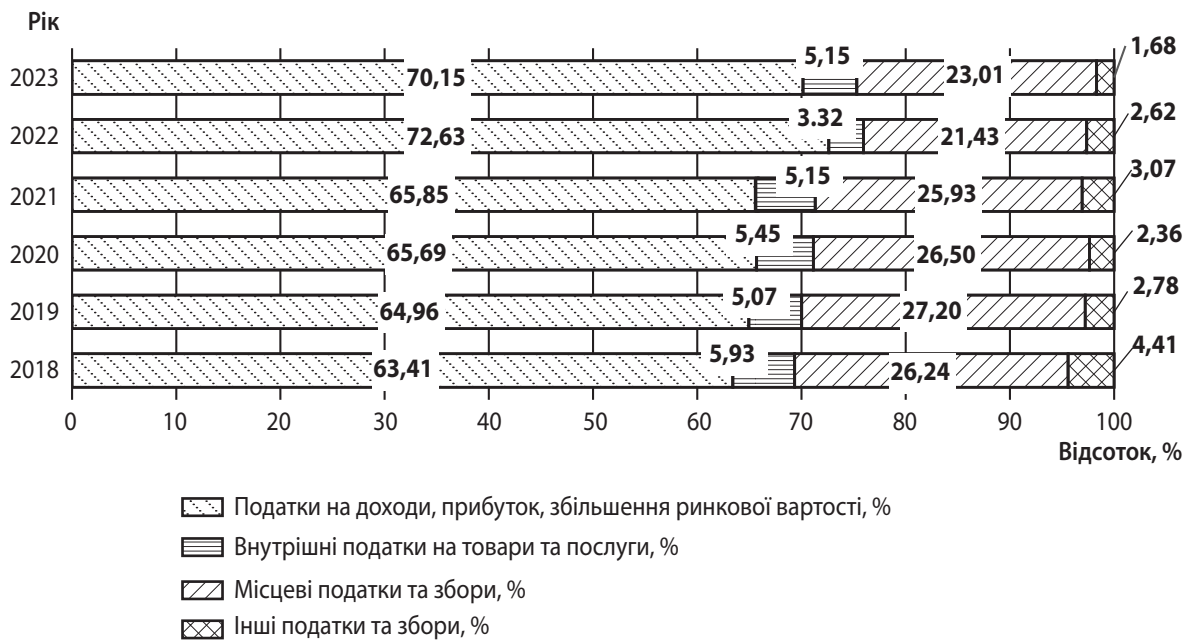
Визначимо частку податкових надходжень у загальних доходах місцевих бюджетів (рис. 2).

У 2018–2019 рр. частка податкових надходжень у загальних доходах місцевих бюджетів зберігалася на рівні близько 41–42%, що свідчило про стабільність цього показника протягом відповідного періоду. Проте у 2020–2021 рр. ця частка стрімко зросла майже до 60%, що є відо-

браженням специфічних економічних умов, викликаних пандемією COVID-19 і пов'язаними з нею економічними заходами. У 2022 р., коли почалася війна, спостерігається різке зростання частки податкових надходжень до 70,88%. Така ситуація пояснюється тим, що в умовах воєнного конфлікту держава шукає додаткові ресурси для забезпечення обороноздатності та реагує на загрози зовнішньої безпеки. У 2023 р. частка податкових надходжень зменшилася до 66,59%, але залишилася на високому рівні порівняно з попередніми роками. Це свідчить про певну стабілізацію економічної ситуації та пошук ефективних рішень щодо розподілу доходів у місцевих бюджетах під впливом економічних і політичних чинників.

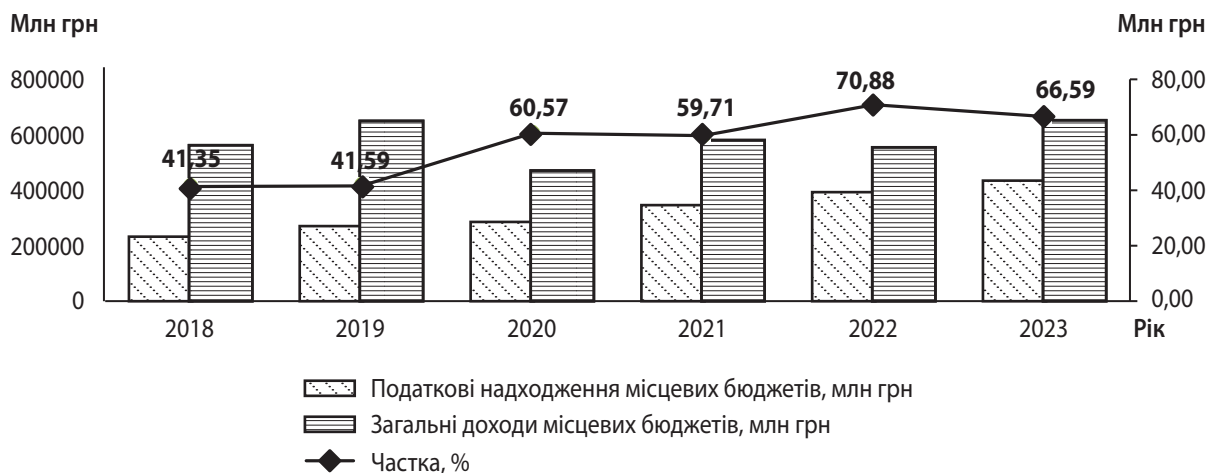
Визначимо також частку податкових надходжень місцевих бюджетів у загальних доходах зведеного бюджету (рис. 3).

У період з 2018 по 2021 рр. частка податкових надходжень місцевих бюджетів у загальних

Рис. 1. Структура податкових надходжень місцевих бюджетів у розрізі основних складових в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

Рис. 2. Частка податкових надходжень у загальних доходах місцевих бюджетів в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

доходах зведеного бюджету зберігалася на рівні приблизно 20–21%, що вказує на стабільність цього показника. Однак у 2022 р. відбулося помітне зменшення частки податкових надходжень місцевих бюджетів – до 17,91%. У 2023 р. частка податкових надходжень місцевих бюджетів зменшилася до 14,00%, що зумовлене випереджальним зростанням доходів зведеного бюджету над податковими надходженнями місцевих бюджетів.

Визначимо також частку податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП (рис. 4).

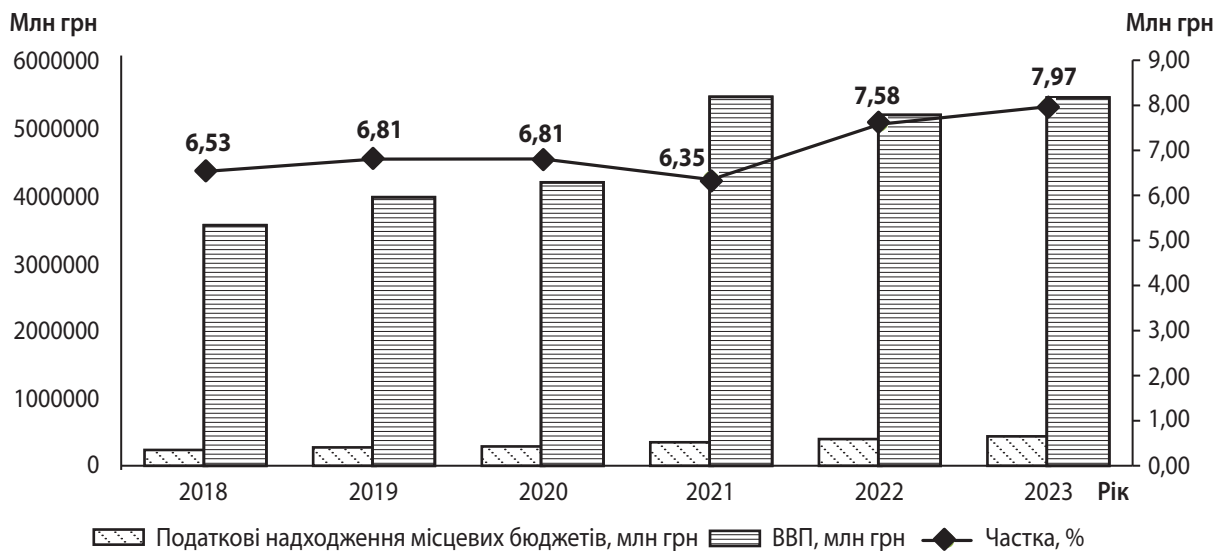
За період з 2018 по 2021 рр. частка податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП зберігалася

на рівні близько 6,5–6,8%, що свідчить про стабільність фінансової системи та ефективність збору податків у цей період. У 2022 р. відбулося помітне зростання частки податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП до 7,58% – держава мобілізувала додаткові ресурси для фінансування оборони та реагування на військову загрозу, що вплинуло на загальний обсяг податкових надходжень. У 2023 р. частка податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП зросла до 7,97%, що свідчить про продовження впливу воєнного конфлікту та посилення заходів із мобілізації фінансових ресурсів для потреб оборони та відновлення.

Рис. 3. Частка податкових надходжень місцевих бюджетів у загальних доходах зведеного бюджету в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

Рис. 4. Частка податкових надходжень місцевих бюджетів у ВВП в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12; 13].

Фіскальний потенціал місцевих бюджетів є ключовим елементом їх фінансової стійкості та напряму залежить від обсягу власних податкових надходжень, які включають місцеві податки та збори. Збільшення податкових надходжень збільшує фінансові можливості місцевих бюджетів для здійснення соціальних та економічних програм розвитку. Однак ефективність збору місцевих податків і зборів напряму впливає на рівень фіскального потенціалу, враховуючи важливість системи оподаткування та контролю за його дотриманням.

Саме тому окремо проаналізуємо динаміку місцевих податків і зборів (табл. 3).

У 2019 р. спостерігався помітний приріст місцевих податків і зборів на 20,56%, що є наслідком поліпшення в системі збору податків і зростання економічної активності на місцевому рівні. У 2020 р. продовжився позитивний тренд зі зростанням місцевих податків і зборів – на 2,87%. Це зумовлено ефективнішою роботою місцевих органів управління фінансами та попередніми інвестиційними рішеннями. У 2021 р. спостерігається ще один значний приріст місцевих податків і зборів – на 18,78%,

Динаміка місцевих податків і зборів в Україні за 2018–2023 рр.

Рік	Місцеві податки та збори, млн грн	Ланцюговий приріст		Базисний приріст	
		Абсолютний, млн грн	Відносний, %	Абсолютний, млн грн	Відносний, %
2018	61026	–	–	–	–
2019	73575	12549	20,56	12549	20,56
2020	75686	2111	2,87	14660	24,02
2021	89897	14211	18,78	28871	47,31
2022	84305	–5592	–6,22	23279	38,15
2023	100009	15704	18,63	38983	63,88

Джерело: систематизовано автором на основі [12].

що свідчить про зростання економічної активності та розвиток галузей на місцевих рівнях. Проте у 2022 р. відбулося різке зниження місцевих податків і зборів на 6,22%, що є наслідком загального погіршення економічної ситуації в країні, зменшення споживчого попиту й обмежень у функціонуванні підприємств через воєнні дії. У 2023 р. спостерігається відновлення та зростання місцевих податків і зборів на 18,63% – економічна ситуація стабілізується, та поступово відновлюється бізнес-активність.

Динаміку місцевих податків і зборів у розрізі основних складових наведено в табл. 4.

Найбільший приріст відзначено в туристичному зборі, де за 6 років спостерігається збільшення на 147,78%, що викликано зростанням кількості туристичних об'єктів у цей період. Також слід звернути увагу на значний приріст єдиного податку та податку на майно, приріст у цих складових з 2018 р. по 2023 р. становить

88,76% і 40,16% відповідно, що свідчить про істотне зростання їхнього внеску у загальні надходження.

Структуру місцевих податків і зборів у розрізі основних складових наведено на рис. 5.

Протягом розглянутого періоду спостерігається зменшення частки податку на майно і зборів за місця для паркування транспортних засобів, яке відбувається на користь збільшення частки єдиного податку. Структура місцевих податків і зборів в Україні піддавалася змінам протягом періоду 2018–2023 рр., що відображає економічні та політичні зміни в країні, зокрема вплив війни на податкову систему та стратегію оподаткування.

Визначимо також частку місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів (рис. 6).

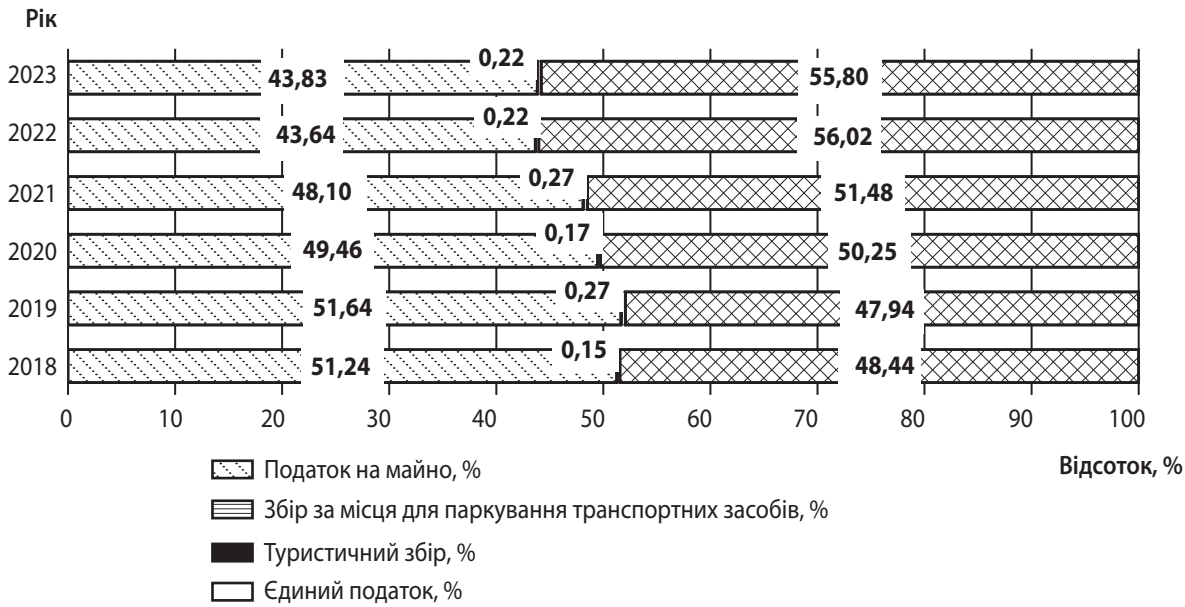
Протягом досліджуваного періоду спостерігається збереження відносно стабільної частки місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів. Найвищий рівень цієї частки

Таблиця 4

Динаміка місцевих податків і зборів у розрізі основних складових в Україні за 2018–2023 рр.

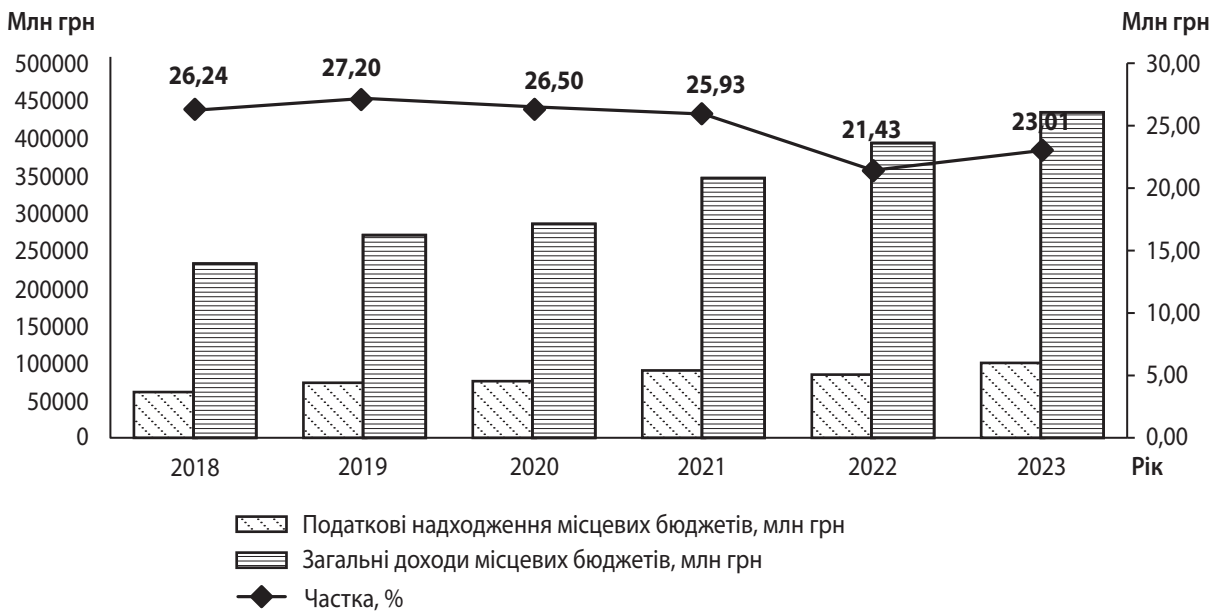
Рік	Податок на майно, млн грн	Збір за місця для паркування транспортних засобів, млн грн	Туристичний збір, млн грн	Єдиний податок, млн грн	Місцеві податки та збори, млн грн
2018	31272	100	90	29564	61026
2019	37994	115	196	35270	73575
2020	37433	91	131	38031	75686
2021	43243	127	245	46282	89897
2022	36791	102	186	47226	84305
2023	43830	151	223	55805	100009
Приріст 2023/2018, %	40,16	51,00	147,78	88,76	63,88

Джерело: систематизовано автором на основі [12].

Рис. 5. Структура місцевих податків і зборів у розрізі основних складових в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

Рис. 6. Частка місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів в Україні за 2018–2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [12].

зафіксовано у 2019 р. (27,20%), що свідчить про підвищення ефективності збору податків у цей період. У 2022 р. спостерігається зниження частки місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів до 21,43%, що пов'язано зі скороченням економічної активності та зменшенням обсягу платежів через воєнні дії та зміни пріоритетів у витрачанні ресурсів.

У 2023 р. спостерігається підвищення частки місцевих податків і зборів у податкових надхо-

дженнях місцевих бюджетів до 23,01%, що свідчить про відновлення економічної активності та поступове відновлення збору податків після воєнних турбулентностей.

Навіть в умовах воєнного стану, складної економічної ситуації та зменшення кількості населення існує потенціал для збільшення власних податкових надходжень на рівні місцевих бюджетів. Передусім важливо вдосконалити систему податкового адміністрування та збільшити ефек-

тивність збору податків і зборів, щоб забезпечити максимальну віддачу від наявних податкових баз. Додаткові можливості для збільшення податкових надходжень можуть включати стимулювання розвитку місцевого бізнесу та промисловості через інвестиційні програми та підтримку малого та середнього підприємництва, що сприятиме збільшенню податкових надходжень. Також важливо розвивати механізми приваблення інвестицій та розширювати економічні можливості для місцевих підприємств, що сприятиме збільшенню податкових надходжень у майбутньому.

ВИСНОВКИ

Фіскальний потенціал податкових надходжень місцевих бюджетів визначається рівнем економічної активності на місцевому рівні та ефективністю системи збору податків. Зростання фіскального потенціалу може сприяти розвитку інфраструктури, соціальних програм і загального економічного піднесення регіону.

Виходячи з аналізу динаміки податкових надходжень місцевих бюджетів слід зазначити, що протягом розглянутого періоду (з 2018 по 2023 рр.) відбулося їх загальне зростання. Проте певні коливання в цьому показнику можна пояснити впливом зовнішніх факторів, зокрема воєнного конфлікту, який почався у 2022 р. Війна призвела до змін в економічній активності та спричинила нестабільність в економічному середовищі, що відобразилося на обсягах податкових надходжень місцевих бюджетів.

Аналізуючи динаміку податкових надходжень місцевих бюджетів у розрізі основних складових в Україні за період з 2018 по 2023 рр., виявлено значне зростання податків на доходи, прибуток, збільшення ринкової вартості, внутрішніх податків на товари та послуги, а також місцевих податків і зборів, що свідчить про зростання обсягів оподаткування. Проте важливо враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як воєнний конфлікт, який впливає на економічну активність та обсяги оподаткування. Структура податкових надходжень також зазнала змін, що відображає економічні та соціальні турбулентності в країні та реакцію на зовнішні впливи, а також воєнні дії.

Частка податкових надходжень у загальних доходах місцевих бюджетів в Україні відобразила значні коливання, що зростають внаслідок пандемії COVID-19 та війни у 2022 р., але трохи зменшилися у 2023 р. Частка цих надходжень у загальних доходах зведеного бюджету також показала тенденцію до зменшення у 2022 і 2023 рр., що свідчить про вплив економічної нестабільності та воєнного конфлікту на рівень податкових надходжень. Частка податкових надходжень місцевих бюджетів у

ВВП зросла у 2022 та 2023 рр., відображаючи посилену роль місцевих податків у фінансуванні та адаптацію до нових економічних умов.

Загальний аналіз динаміки місцевих податків та зборів у період з 2018 по 2023 рр. показує, що після періоду стабільного зростання у 2019 та 2020 рр. у 2022 р. відбулося різке зниження через вплив воєнних подій. Проте у 2023 р. спостерігається позитивний тренд зі зростанням, що свідчить про стабілізацію та поступове відновлення економіки.

При аналізі структури місцевих податків і зборів, спостерігається певне зміщення в бік єдиного податку, що свідчить про стратегічне переосмислення системи оподаткування з метою спрощення та збільшення ефективності збору податків. На підставі аналізу частки місцевих податків і зборів у податкових надходженнях місцевих бюджетів можна зробити висновок про їхню значущість у фінансовому забезпеченні місцевих органів влади. Цей показник відображає ступінь залежності місцевих бюджетів від власних ресурсів і можливість самостійного фінансування розвитку регіону чи міста. Збільшення цієї частки свідчить про зростання економічної самодостатності та стабільності місцевих бюджетів.

Загалом проведений аналіз надає можливість зрозуміти економічну ситуацію в регіонах України та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансові процеси в Україні.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку включають дослідження впливу конкретних подій, таких як війна, епідемії або економічні кризи, на динаміку місцевих податків і зборів, а також розробку стратегій адаптації місцевих бюджетів до динамічних зовнішніх умов для забезпечення стійкості й ефективності фінансової системи. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Кузьменко О. В., Чорна В. Г. Особливості сплати підприємствами місцевих податків під час дії правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.8>
- Сабадаш Н. О. Податкові повноваження органів місцевого самоврядування: нормативне закріплення та практика реалізації цих повноважень. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.12>
- Саєнко О. Р., Конєва А. В. Податкові надходження як складник доходної частини органів місцевого самоврядування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Вип. 1. С. 38–42. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.34-7>

4. Дуб А. Р., Мединська Т. В. Податкова політика в умовах війни та її вплив на формування доходів місцевих бюджетів. *Проблеми економіки*. 2022. № 4. С. 214–221.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-214-221>
5. Дідур С. В., Глухова В. І., Водолазська О. І. Формування податкових доходів місцевого бюджету на основі кореляційно-регресійного аналізу. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 10. С. 148–152.
DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-10-8326>
6. Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Економіка регіонів в умовах коронакризи: тенденції розвитку та їх вплив на податкові доходи місцевих бюджетів. *Економіка України*. 2021. № 5. С. 59–77.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.059>
7. Вінницька О. А., Корнієнко Т. О., Чвертко Л. А. Місцеві податки як джерело доходів місцевих бюджетів. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 11. С. 18–24.
DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7675>
8. Петик Л. О., Бундз Н. Б., Кравчук А. С. Роль місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів України. *Економічний вісник. Серія «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2021. № 8. С. 85–94.
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.8.2021.85-94>
9. Сукач О. М., Сарана Л. А., Гордієнко Л. А. Податкові інструменти регулювання доходів місцевих бюджетів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія економічна*. 2021. Вип. 101. С. 68–78.
DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-101-07>
10. Бачо Р. Й., Потокі Г. Ф., Иллар Е. Й. Оцінка податкоспроможності місцевих бюджетів в регіонах України в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2020. Вип. 16. Т. 1. С. 111–122.
DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.16.111-122>
11. Бойко В. П. Суспільна децентралізація місцевих податків в Україні. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2020. Т. 25. Вип. 5. С. 22–26.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-84-3>
12. Державний веб-портал бюджету для громадян. *Open budget*. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=LOCAL>
13. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
- nakh Ukrainy v umovakh detsentralizatsii" [Assessment of Taxability of Local Budgets in the Regions of Ukraine in Conditions of Decentralization]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, vol. 1, no. 16 (2020): 111-122.
DOI: <https://doi.org/10.15330/apred.1.16.111-122>
- Boiko, V. P. "Suspilna detsentralizatsiia mistsevykh podatkov v Ukraini" [Social Decentralization of Local Taxes in Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova*, vol. 25, no. 5 (2020): 22-26.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-84-3>
- Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian. *Open budget*. <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2023&budgetType=LOCAL>
- Didur, S. V., Hlukhova, V. I., and Vodolazska, O. I. "Formuvannia podatkovykh dokhodiv mistsevoho biudzhetu na osnovi koreliatsiino-rehresiinoho analizu" [Formation of Tax Revenues of the Local Budget on the Basis of Correlation-Regression Analysis]. *Internauka. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 10 (2022): 148-152.
DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-10-8326>
- Dub, A. R., and Medynska, T. V. "Podatkova polityka v umovakh viiny ta yii vplyv na formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhativ" [The Tax Policy During the Wartime and Its Impact on the Local Budget Revenues]. *Problemy ekonomiky*, no. 4 (2022): 214-221.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-4-214-221>
- Kuzmenko, O. V., and Chorna, V. H. "Osoblyvosti splaty pidpriemstvamy mistsevykh podatkov pid chas dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu" [Peculiarities of Payment of Local Taxes by Enterprises During the Legal Regime of Martial Law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pravo»*, vol. 2, no. 78 (2023): 54-59.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.8>
- Petyk, L. O., Bundz, N. B., and Kravchuk, A. S. "Rol mistsevykh podatkov i zboriv u dokhodakh mistsevykh biudzhativ Ukrainy" [The Role of Local Taxes and Fees in the Revenues of Local Budgets of Ukraine]. *Ekonomiczni visnyk. Seriiia «Finansy, oblik, opodatkuvannia»*, no. 8 (2021): 85-94.
DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5932.8.2021.85-94>
- Sabadash, N. O. "Podatkovi povnovazhennia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: normatyvne zakriplennia ta praktyka realizatsii tsykh povnovazhen" [Tax Authorities of Local Government Bodies: Regulatory Consolidation and Practice of Implementation of These Authorities]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 3 (2023): 68-73.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.12>
- Saienko, O. R., and Konieva, A. V. "Podatkovi nadkhodzhenia yak skladnyk dokhidnoi chastyny orhaniv mistsevoho samovriaduvannia" [Tax Revenues as a Component of the Revenue Part of Local Go-

REFERENCES

Bacho, R. I., Potoki, H. F., and Yllar, E. I. "Otsinka podatkospromozhnosti mistsevykh biudzhativ v rehio-

vernment Bodies]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 1 (2022): 38-42.
DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.34-7>
Storonianska, I. Z., and Benovska, L. Ya. "Ekonomika rehioniv v umovakh koronakryzy: tendentsii rozvytku ta yikh vplyv na podatkovy dokhody mistsevykh biudzhativ" [Economy of Regions in the Conditions of the Coronavirus Crisis: Trends of Development and Their Impact on Tax Revenues of Local Budgets]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5 (2021): 59-77.
DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.059>
Sukach, O. M., Sarana, L. A., and Hordiienko, L. A. "Podatkovi instrumenty rehuliuвання dokhodiv mistsevykh biudzhativ" [Tax Instruments of Local Bud-

get Revenue Regulation]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii ekonomichna*, no. 101 (2021): 68-78.
DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2021-101-07>
"Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini" [Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine]. *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
Vynnytska, O. A., Korniienko, T. O., and Chvertko, L. A. "Mistsevi podatky yak dzherelo dokhodiv mistsevykh biudzhativ" [Local Taxes as a Source of Local Budget Revenues]. *Internauka. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 11 (2021): 18-24.
DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7675>

УДК 336.226.212.1:336.225
JEL: H3; H21
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-2-220-228>

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

©2024 СТОЙКО О. Я., ШУБЕНКО І. А.

УДК 336.226.212.1:336.225
JEL: H3; H21

Стойко О. Я., Шубенко І. А. Проблемні аспекти та вдосконалення майнового оподаткування в Україні

Метою статті є дослідження проблемних аспектів адміністрування податку на майно та визначення підходів до його вдосконалення. Встановлено, що надходження податку на майно в Україні знаходяться на низькому рівні стосовно ВВП, їх частка у ВВП не перевищує 1%, тоді як рівень вказаного співвідношення в державах – членах ЄС становить у середньому 2,2%. За період, що аналізується, виявлено тенденцію до повільного скорочення частки у ВВП як місцевих податків і зборів, так і майнового податку, що робить місцеві бюджети залежними від трансфертів із державного бюджету та закріплених за ними часток загальнодержавних податків і зборів. Встановлено стійку тенденцію до скорочення питомої ваги податку на майно в податкових надходженнях місцевих бюджетів України впродовж останніх років, що пов'язано з повномасштабною війною на теренах України та прийнятими ВРУ податковими пільгами щодо сплати майнових податків. Встановлено, що найбільша частка у структурі майнових податків припадає на плату за землю, натомість частка транспортного податку є дуже низькою через обмежений перелік об'єктів, які підлягають оподаткуванню. Виокремлено основні проблеми регулювання податку на майно в Україні: недостатній рівень результативності щодо адміністрування податку на нерухомість, недосконалий процес визначення бази податку на майно, неаргументоване встановлення пільг з майнового оподаткування, централізоване адміністрування майнових податків. Проаналізовано різні підходи до податкового адміністрування та зарубіжний досвід з цієї проблематики. Обґрунтовано доцільність передачі повноважень із адміністрування майнових податків органам місцевого самоврядування з метою зміцнення фінансової спроможності громад і зниження державних витрат. Визначено, що органи місцевого самоврядування є найзацікавленішим суб'єктом щодо формування самодостатньої системи місцевих фінансів, а органи податкової служби володіють недостатнім ресурсом і мають низьку мотивацію до адміністрування майнових податків. Окреслено проблеми для органів місцевої влади в разі одержання ними повноважень щодо адміністрування податку на майно. Запропоновано нову модель адміністрування податку на майно, за якої органи місцевого самоврядування здійснюють весь набір повноважень щодо адміністрування майнових податків. Також запропоновано напрями вдосконалення системи адміністрування податку на майно в Україні.

Ключові слова: податок на майно, податок на нерухоме майно, плата за землю, транспортний податок, адміністрування майнових податків.

Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Стойко Олег Якович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту, Поліський національний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: ou100iko@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6120-8089>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-7520-2017>

Шубенко Інна Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту, Поліський національний університет (Старий бульвар, 7, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: inna75@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3461-9237>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-9633-2017>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57315486900>